

El 1934, en el seu poema *La roca*, el poeta T.S. Eliot escrivia: "Invençons sense fi, experiments sense fi, ens fan conèixer el moviment però no la quietud, coneixement de la paraula, però no del silenci, de les paraules, però no de la Paraula". I hi afegia: "On és la saviesa que hem perdut en el coneixement? I on és el coneixement que hem perdut amb la informació?". Quan vivim veritablement amarats d'informació, amb coneixements creixents, però amb la mateixa saviesa de fa tres mil anys, per si de cas, no és pas sobre comentar aquesta profunda intuïció.

Tanmateix, doncs, informació, coneixement i saviesa són tres tipus o maneres del coneixement, però d'un abast i un desenvolupament molt diferents.

La **informació** ens proporciona dades, bits, ens diu allò que és i com és allò que és, i pot ser digitalitzada, arxivada i transmesa. Avui la trobem a la xarxa de la web mundial, on només cal accedir a un bon cercador, com ara Google, per obtenir tota la informació del món, la pràctica totalitat dels llibres clàssics i moderns, tota la música, totes les dades que desitgem. Ja gairebé ningú consulta una enciclopèdia (per això les regalen amb els diaris), ja que és més ràpid consultar Internet, immensa memòria de la humanitat i dipòsit gegant d'informació sobre qualsevol cosa. Així doncs en fem prou amb una barata connexió a Internet per tenir accés a bases gegantesques d'informació.

El **coneixement** és una altra cosa, és la ciència, un saber que, a partir de moltes dades, i combinant inducció amb deducció, em diu no pas allò que és, sinó el que puc fer. La ciència és un altre dipòsit, aquest cop de teories o models del món o, encara millor, de parts del món, i em diu com fer això o allò altre. El coneixement necessita informació, per descomptat, però el que avui és important és que, a l'haver-se democratitzat l'accés a la informació, aquesta cada vegada val menys. El que és important no és pas tenir informació; tothom en té. El que és important és discriminar la informació rellevant de la que no ho és, separar informació i soroll. I això no és pas tasca de la informació, sinó del coneixement científic. A mesura que el bit d'informació baixa de preu, puja el valor del coneixement.

Però el coneixement científic també té els seus límits. Ja que la ciència és un saber instrumental que em

mostra què puc fer, però de cap manera què he de fer. Ho sabem com a mínim des de la crisi del positivisme clàssic a principis del segle passat, quan aquell immens pensador que va ser Wittgenstein, i referint-se justament al tema dels valors (a la "mort de Déu"), va dir allò de "sobre el que no es pot parlar, és millor callar". Poques coses sensates podem dir dels valors si els analitzem des del discurs científic, de manera que, des d'aleshores, amb el neopositivisme, la ciència s'ha construït eliminant els valors; la ciència ha de ser *wertfrei*, *value-free*. I és així, ja que de la bona vida, del que hem de fer o no, del darrer sentit de la nostra existència, què s'ha d'estimar o odiar, què és bonic o repugnant, d'això en sap ben poc la ciència.

D'això, tanmateix, se n'ha vingut encarregant la **saviesa**. Un forma de saber que, superior a la ciència i, per descomptat, a la informació, intenta ensenyar-me a viure i em mostra, d'entre totes les moltes coses que puc fer, les que mereixen ser fetes. De manera que, sense saviesa, la ciència només és un arxiu o un grapat d'instruments que no sabia com utilitzar. Informació, coneixement i saviesa responen així a tres preguntes molt diferents: què hi ha?, què puc fer?, què he de fer?

Tot és així de clar? Per descomptat que no, ja que, com assenyalava abans, els ritmes de desenvolupament de les diverses formes del coneixement humà són molt diferents. El 1999 hi havia 500 milions de pàgines web; avui dia es calcula que ja són 500 mil milions. Es creu que el volum de pàgines web del qual disposem i, per tant, el volum d'informació accessible mitjançant una senzilla connexió a Internet, es duplica cada tres mesos a un ritme frenètic, i la veritat és que nedem entre masses d'informació.

El ritme de desenvolupament del **coneixement** és més difícil de mesurar, però diverses estimacions rigoroses conclouen que l'estoc de ciència vàlid s'ha anat duplicant aproximadament cada 15 anys, que és també el ritme amb què es dupliquen les revistes científiques especialitzades i el *branching* (la ramificació) d'especialitats científiques. I, per descomptat, no hi ha ningú que pugui dubtar que es tracta d'un dels pocs camps en els quals podem parlar rigorosament de progrés, ja que es fa difícil dubtar que avui sabem (o, per ser més precisos, coneixem) força més que fa 100 anys, i

en aquell moment més que fa 200, etcètera. Per aquesta raó no pas pocs (entre ells jo) creiem que, si hi ha una variable independent que pugui explicar la història, aquesta és el progrés dels coneixements. I tot sembla indicar que, després de les dues revolucions científiques prèvies, la que posa fi al neolític per començar la història dels primers imperis, i la revolució científica europea del segle XVII, l'actual revolució científica i tècnica no ha fet res més que començar. Ho podríem visualitzar dient que tots dos creixen en progressió geomètrica, però la informació ho fa cada tres mesos i el coneixement, cada 15 anys.

En canvi, la **saviesa** de la qual disposem avui no és pas molt més gran de la que tenien Confuci, Sòcrates, Buda o Jesús; no sembla haver millorat molt en els darrers tres mil anys i, el que és pitjor, no sabem ben bé com produir-la. Tampoc diria que ha reculat, però sí que és gairebé una constant que ha variat ben poc o res en els darrers segles. Per aquesta raó la lectura de *l'Ètica a Nicòman*, d'Aristòtil; el *De constantia sapientis*, de Sèneca, o el *Sermó de la muntanya*, de Jesús de Natzaret, tenen avui tant de valor com quan van ser publicats, mentre que (com deia Whitehead) la ciència progressa oblidant-se dels seus clàssics, i ningú que avui desitgi saber d'òptica es lleigui la de Newton. Si haguéssim progressat tant en saviesa com ho hem fet en coneixement, doncs, aquests antics textos morals ja no tindrien cap valor, com tampoc en té actualment el *Tractat elemental de química*, de Lavoisier.

I encara n'hi ha més. Ja que si bé és cert que a la ciència li manca saviesa, en canvi s'autodefineix –i gairebé sempre és acceptada– com a única forma vàlida de saber. Com ja va assenyalar Thorstein Veblen el 1906 en el primer text de sociologia de la ciència, “el sentit comú modern sosté que la resposta del científic és la única autèntica i definitiva”. Res de diferent dirà Habermas molt més tard: “Cientifisme significa... la convenció que ja no podem comprendre la ciència com una forma de coneixement possible, sinó que més aviat hem d'identificar coneixement i ciència”.

Però en aquesta mesura, en la mesura en què acceptem erròniament, que la ciència és l'únic saber vàlid, ella mateixa es transforma en un dissolvent de qualsevol altre saber alternatiu possible, i, per tant, en dissolvent de qualsevol saber de finalitats, en dissolvent de la migrada saviesa de la qual disposem. El resultat és paradoxal, cada cop sabem més què podem fer (cada cop podem fer més coses), però sabem menys què hem de fer, ja que fins i tot menyspreem la poca saviesa de la qual

disposem. Tanmateix, *invencions sense fi*, sense finalitat, sense objecte. Així, per posar un exemple, sabem que podem clonar éssers humans; però, ¿quan i per què és raonable fer-ho?

Vivim, doncs, amarats d'informació, amb sòlids i eficaços coneixements científics, però gairebé completament buits de saviesa. Sospito que Eliot tenia tot la raó i el nostre problema és que no som capaços de produir saviesa, com a mínim al mateix ritme amb el que produïm coneixement.

Cronologia de la tecnologia de la informació

3000 a.C.: Apareix l'àbac.

1823-1840: Charles Babbage dissenya la calculadora automàtica.

1946: Primera computadora electrònica d'alta velocitat, ENIAC: funciona mil cops més ràpida que les màquines de còmput anteriors.

1947: Gordon Bell inventa el transistor.

1959: Robert Noyce inventa el circuit integrat: tot un circuit electrònic al damunt d'una diminuta placa de silici.

1966: IBM presenta el primer disc d'emmagatzemament.

1971: Marcial Hoff inventa el microprocessador.

1975: Primeres computadores personals.

1980: Seattle Computer Products presenta el sistema operatiu QDOS, que després Microsoft anomenarà MS-DOS.

1984: Apple Computers presenta la Macintosh: primer entorn gràfic en el qual només cal apuntar i pitjar. Windows farà el mateix el 1985.

1990: Apareixen les primeres computadores portàtils.

1993: Es comercialitza Palm Pilot i complexos dispositius manuals.

1994: Seagate presenta un disc amb una transferència de més de 100 megabytes per segon.

1995: S'estandaritza el DVD, amb una capacitat d'emmagatzematge que supera en més de 8 cops la d'un CD.

2000: Microprocessador AMD d'1 gigahertz.

Futur: entrada i sortida de llenguatge natural, intel·ligència artificial, processadors, nanocomputació i computació de sistema distribuït.

Font: PNUD, Informe de DH 2001, p.34